

การรายงานสัมพันธในประเศไทย : กรณีสึกษาคณะกรรมกรการรงานสัมพันธ

นาย ชีระ สิริรัตนพานิชย์

วิทยานพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาเศรษศาสตร

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2539

ISBN 974-634-343-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

LABOUR RELATIONS IN THAILAND : CASE STUDY OF THE LABOUR
RELATIONS COMMITTEE

MR. THEERA SIRIRATANAPANICH

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Economics

Department of Economics
Graduate School

Chulalongkorn University

1996

ISBN 974-634-343-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การแรงงานสัมพันธ์ในประเทศไทย : กรณีศึกษาคณะกรรมการ
แรงงานสัมพันธ์

โดย

นายธีระ ศิริรัตนพานิชย์

ภาควิชา

เศรษฐศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สังศิต นิริยะรังสรรค์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ กุญสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์แฉะ ศิลปวิทยรัตน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สังศิต นิริยะรังสรรค์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ผาสัก พงษ์ไพจิตร)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วรวีทย์ เจริญเลิศ)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

ธีระ ศิริรัตนพานิชย์ : การแรงงานสัมพันธ์ในประเทศไทย : คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ (LABOUR RELATIONS IN THAILAND : A CASE STUDY OF THE LABOUR RELATIONS COMMITTEE) อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.สังกิต ศิริยะรังสรรค์, 165 หน้า. ISBN 974-634-343-2

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายหลักอยู่ 2 ประการคือ ประการแรกเพื่อวิเคราะห์ถึงภาพรวมของระบบแรงงานสัมพันธ์ในประเทศไทย และประการที่สองเพื่อศึกษาถึงบทบาทของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านแรงงานสัมพันธ์ โดยการใช่วิธีวิจัยเชิงเอกสาร

ผลการวิจัยพบว่า ประการแรกปัจจัยสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม โดยเฉพาะบทบาทของรัฐที่มีต่อระบบแรงงานสัมพันธ์ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างมากในการทำความเข้าใจต่อการเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของระบบแรงงานสัมพันธ์ในประเทศไทย ประการที่สอง คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ไม่สามารถทำหน้าที่เป็นกลไกทางสถาบันในการแก้ไขปัญหาแรงงานสัมพันธ์ได้ดีเท่าที่ควร เนื่องจากปัญหาและข้อจำกัดในตัวเองของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์หลายประการ เช่น

1. การมีอำนาจบังคับใช้ที่ไม่เด็ดขาด
2. ปัญหาในกระบวนการสอบสวนข้อเท็จจริง
3. ปัญหาในการตีความกฎหมายที่ขาดความยืดหยุ่นและไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักการแรงงานสัมพันธ์ที่ดี เป็นต้น

ดังนั้น จึงควรปรับปรุง แก้ไข ปัญหา และข้อจำกัดต่าง ๆ ของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ เพื่อให้เป็นกลไกทางสถาบันแห่งหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านแรงงานสัมพันธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา..... เศรษฐศาสตร์
สาขาวิชา..... เศรษฐศาสตร์
ปีการศึกษา..... 2538

ลายมือชื่อนิสิต..... ธีระ ศิริรัตนพานิชย์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... รังสรรค์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

C560427 : MAJOR MAJOR ECONOMICS
KEY WORD: LABOUR RELATIONS / TRIPARTISM / THE LABOUR RELATIONS COMMITTEE
THEERA SIRIRATANAPANICH : LABOUR RELATIONS IN THAILAND : A CASE
STUDY OF THE LABOUR RELATIONS COMMITTEE. THFSIS ADVISOR : ASSO.PROF.
SUNGSIDH PIRIYARANGSAN, Ph.D. 165 pp. ISBN 974-634-343-2

This research has the main objective to analyze the overall picture of labour relations system in Thailand and to study the role of the labour relations committee of Thailand in solving problems about conflict in labour relations by documentary research method.

The results of this research find two observations. First, the economic, political, social factors and in regularly, the role of state which effects to the labour relations system are the important factors in making an understand to the movement and change of labour relations system. Second, the labour relations committee cannot be the institutional apparatus in solving labour relations problems enough because of its problems and limitations which are such as :

1. Incomplete authorities
2. Problems in facts investigation process.
3. Problem in interpreting laws which are inflexible and not accordant to the intention of labour relations principle.

Consequently, improving and solving problems and limitations of the labour relations committee will build an institutional apparatus which helps to solve problems about conflict in labour relations more efficiently.

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา.....คณะเศรษฐศาสตร์

สาขาวิชา.....คณะเศรษฐศาสตร์

ปีการศึกษา 2538

ลายมือชื่อนิสิต ธีระ ศิริรัตนพานิชย์

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา รุ่งโรจน์

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม -

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดีจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สังศิต พิริยะรังสรรค์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตลอดจนกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน คือ รองศาสตราจารย์แล คิลกวิทย์รัตน์ รองศาสตราจารย์ ดร.ผาสุก พงษ์ไพจิตร และ รองศาสตราจารย์ ดร.วรวีทย์ เจริญเลิศ ซึ่งทุกท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ต่อการวิจัยเป็นอย่างมาก

ส่วนในเรื่องของการพิมพ์และจัดทำรูปเล่มของวิทยานิพนธ์ ได้รับความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากผู้ที่เกี่ยวข้องคือ คุณศรีธัญญา สุระเวทวงศ์ภาส คุณนันทิกษา สุระเวทวงศ์ภาส คุณนิวัฒน์ นาคสุด คุณทรงพันธ์ ทองศรี คุณคุณากร ศรีกัลยาบุตร คุณอนิรุช มั่นศีลธรรม และโดยเฉพาะคุณณรงค์ พงศ์วาทกุล ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณ พี่และเพื่อน ๆ เหล่านี้มาในทันทีด้วย

ท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อและคุณแม่ ซึ่งให้การสนับสนุนในการศึกษาและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาจนสามารถสำเร็จการศึกษา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ญ
บทที่	
1. บทนำ	1
2. แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
3. วิวัฒนาการระบบแรงงานสัมพันธ์ในประเทศไทย	26
4. ระบบไตรภาคีและคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ในประเทศไทย	71
5. บทวิเคราะห์คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์	116
6. บทสรุปและข้อคิดเห็น	149
รายการอ้างอิง	159
ประวัติผู้เขียน	165

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงกิจการที่เป็นรัฐวิสาหกิจประเภทต่าง ๆ พ.ศ. 2482-2499	31
2 แสดงการลงทุนจากชาวต่างประเทศในประเทศไทย พ.ศ. 2501-2515	41
3 แสดงการผลิตภัณฑืประจำชาติจำแนกตามสาขาการผลิต พ.ศ. 2501-2515	42
4 แสดงการพิพาทแรงงานและการนัดหยุดงานทั่วประเทศ พ.ศ. 2499-2535	47
5 แสดงพื้นฐานอาชีพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	53
6 รายชื่อ 20 บริษัทเอกชนที่มียอดขายสูงสุดในประเทศไทย ประจำปี 2531	58
7 แสดงจำนวนองค์กรลูกจ้างทั่วประเทศ พ.ศ. 2515-2535.....	61
8 แสดงจำนวนองค์กรนายจ้างทั่วประเทศ พ.ศ. 2518-2535.....	65
9 แสดงผลของการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-6	76
10 แสดงโครงสร้างการส่งสินค้าออกของไทย พ.ศ. 2522-2533.....	77
11 แสดงมูลค่าการส่งสินค้าออกของไทยทุกกระยะ 5 ปี และ พ.ศ. 2525-2535	78
12 แสดงอัตราการเจริญเติบโตของภาคอุตสาหกรรม พ.ศ. 2503-2534	79
13 แสดงโครงสร้างขององค์กรโทรภาคีในประเทศไทย.....	87
14 แสดงจำนวนการรับเรื่องเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นธรรมและ ข้อพิพาทแรงงานของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2515-2535....	117
15 แสดงจำนวนลูกจ้างที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นธรรม และข้อพิพาทแรงงานที่เข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2525-2535.....	119

สารบัญ (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
16	แสดงจำนวนข้อพิพาทแรงงานที่เข้าสู่การวินิจฉัย ของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518-2535 120
17	แสดงจำนวนเรื่องเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นธรรมที่เข้าสู่การพิจารณา ของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518-2530 127
18	แสดงผลการดำเนินการไกล่เกลี่ยของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2525-2535 128
19	แสดงการออกคำสั่งชี้ขาดเรื่องการกระทำอันไม่เป็นธรรม ของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2525-2535 130
20	แสดงการฟ้องเพิกถอนคำสั่งในเรื่องการกระทำอันไม่เป็นธรรม ของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2525-2535 132
21	แสดงสภาพการจ้างเกี่ยวกับค่าจ้างหลังมีสภาพแรงงาน..... 145
22	แสดงสภาพการจ้างเกี่ยวกับสวัสดิการหลังมีสภาพแรงงาน..... 146

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1 แสดงแนวคิดของระบบไตรภาคีกับกระบวนการสร้างสันติภาพทาง อุตสาหกรรม	73
2 แสดงลำดับขั้นตอนการระงับข้อพิพาทแรงงานตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ที่ได้แก้ไขและประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ.2517	84
3 แสดงขั้นตอนการร้องกล่าวหาและการดำเนินการเกี่ยวกับการกระทำอัน ไม่เป็นธรรมของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์	109
4 แสดงขั้นตอนการดำเนินการเกี่ยวกับข้อพิพาทแรงงานของ คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์	112

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย